UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Dubium IV. Quis sit habitus Clericorum; quæ artes, officia, actiones eis prohibeantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42600

Visual Library

ptos pro alienationibus recurrere ad solos Episcopos (quod etiam in Belgio fieri testatur *Zypæus* in anal. juris Pontif. ad hanc Extrav. n. 2.) Episcopos autem dicit n. 24. alienare prædia minoris æstimationis sine recursu Romam. *Si dicas*, eos jurare se non alienaturos possessiones inconsultâ S. Sede; *Respondet VVagner.* subintelligi conditionem, si & quatenus Extravagans illa est usu recepta: & de hoc juramento vide *Delb.* c. 17. d. 4.

Quam pœnam incurrant, tum delegatus Papæ, tum alii, qui in detrimentum Ecclesiæ permittunt, procurant vel suadent alienationem talem, habet *Delb.* dub. 31. & seqq.

DUBIUM IV.

1370

Quis sit habitus Clericorum, quæ artes, officia, actiones iis prohibeantur.

R. I. Clericos majoribus Ordinibus initiatos, "vel etiam minoribus, si habeant beneficium, "quoad habitum obligari ad ferendam tonsuram & "vestem Clericalem, quæ non debet esse virgata, in "qua diversi coloris virgæ ducantur, nec partita seu "dissecta. "

R. II. Quoad artes, prohibetur macellariorum, "tabernariorum, joculatorum, quorum etiam ludis, "uti & hastiludiis prohibentur interesse. Item Medi- "corum aut Chirurgorum, ubi opus incisione aut "adustione, nisi, ùt habet *Nav.*, erga pauperes aut "propinquos, aut in necessitate. "

R. III. Quoad officia, prohibetur (si sint bene- "ficiati, vel initiati Sacris) officium Judicis in causa "sanguinis, Advocatorum, Patronorum, Tabellio- "num seu Notariorum in placitis sæcularibus; Quod "

"addo, quia in ſpecialibus quibuſdam caſibus hæc
"licent v. g. advocare pro Eccleſia, pro perſo-
"nis conjunctis & miſerabilibus. Ratio autem eſt,
"quia Clericus non debet ſe immiſcere negotiis ſæ-
"cularibus. *Sayr. l. 12. cap. 25 n. 6.* (qui tamen con-
"cedit inſtrumenta ab eo facta valere.) *Bon. to. 2. in*
"*præcep. d. 10. q. 3. p. 4. Lay. l. 1. t. 5 p. 5 c. 8. n. 3.* &
"notat, conſuetudine inductum eſſe, ut officio Can-
"cellarii, Conſiliarii, imò etiam Judicis, fungi poſ-
"ſint in cauſis civilibus.

" R. IV. Quoad actiones, prohibentur arma por-
"tare, niſi in itinere, tabernas intrare, venationi cla-
"moſæ vacare, (quod addo, quia venatio ſine ſtre-
"pitu, recreationis causâ permittitur,) accipitres vel
"falcones alere pro venatione, aleis aut taxillis lude-
"re, mercaturam aut negotiationem lucri causâ (non
"tamen neceſſitatis,) exercere, cohabitare mulieri,
"niſi ſit mater, ſoror, amita, aut certè talis, quacum
"nullum periculum aut ſcandalum immineat, *Leſſ.*
"*l. 2. c. 5. n. 40. Caj.* tamen *V. Clericus* contra *Ang.*
"& *Nav.* docet, horum & ſimilium transgreſſionem
"non eſſe mortalem, ſi abſit temeritas, contumacia,
"contemptus & ſcandalum, *v. Lay. lib. 5. tr. 9. cap.*
"*12. n. 2. & 3. Nec refert*, ait, quòd tranſgreſſor
"ſit excommunicandus; *quia* hæc pœna eſt ſenten-
"tiæ ferendæ, quam non niſi contumax poſt moni-
"tionem incurrit. Quod tamen univerſim *Nav.* pu-
"tat eſſe laxius, maximè cùm Canones utantur ver-
"bo, *Præcipio:* Unde ait eſſe mortale, ſi habitum
"vel tonſuram non geſtent: Quod reſtringit *Bon.*
"*diſp. 8. de ſacram. q. 1. p. ult. n. 8.*, ſi ſint initiati
"majoribus Ordinibus, aut habeant Beneficium, &
"tonſuram vel habitum longo tempore, abſque juſta
"cauſa non geſtent, tunc enim peccare mortaliter;
"citatque pro ſe. *Regin. Nav. Henr. Vaſquez.* Ne-

gat

gat tamen *Sylv.* & *Laym. l. c.*, si non sit notabilis excessus supra loci consuetudinem. Negotiari verò esse mortale concedit idem *Lay. lib. 3. tr. 4. cap. 17.* & alii commun. Sed de hoc *v. suprà l. 3. t. 5. c. 3. d. 8. a. 2.*

ADDENDA.

Q. 230. *Quid præterea notandum sit circa obligationem gestandi habitum & tonsuram.* R. Seqq. 1371

§. I. *Nav. Vasq. Gran. Dian. Quarti* in Rubr. Miss. p. 3. t. 6. s. 1. probabiliter dicunt solos Clericos beneficiatos vel in Sacris constitutos obligari graviter ad habitum & tonsuram, non autem initiatos solis Minoribus, nisi frui velint privilegiis Clericorum, quia de his non loquitur *Trid.* Per habitum autem intelliguntur vestes, quæ de communi usu provinciæ gestantur à Clericis; Putat quidem *Rebuff.* etiam presbyterum studiorum causâ alibi versantem posse ferre quemcunque habitum & colorem, sed confutatur à *Sanch.* in Conf. l. 7. d. 49. n. 19.

§. II. *Sot. Silv. Arm.* & alii cum *Dian.* p. 5. T. 5. R. 60. dicunt esse mortale absque causa per longum tempus non gestare habitum: Econtrà *Caj. Henriq.* & *Laym.* dicunt esse veniale tantùm, seclusocontemptu & scandalo: Et omnes communiter in hoc conveniunt, quòd sit tantùm veniale, si negligatur ad breve tempus, datur enim hìc parvitas materiæ, secundùm dicta l. 1. n. 672., estque idem de tonsura. Probant tamen authoritate & rationibus *Dian.* p. 10. T. 13. R. 29. & *Burgha.* Cent. 2. cas. 59. esse mortale, si Clericus in bacchanalibus currat per urbem larvatus. *Gob.* in Exp. T. 8. n. 769. ait, si propter neglectum gestationis coronæ vel habitûs vilipenda- 1372

pendatur Ordo Clericalis, peccatur mortaliter; si non sit periculum causandi vilipendium & contemptum, non est mortale: longè autem faciliùs peccari potest mortaliter omittendo habitum quàm coronam, nemo enim arguet Parochum mortalis, in cujus capite per sex vel octo hebdomadas non appareat vestigium coronæ, etsi constitutiones Synodales id mandarent.

1373 §. III. Si Clericus in Sacris constitutus alat longam comam, *Abb. Diaz* & alii dicunt esse mortale, sed communiùs & probabiliùs negant *Caj. Sayr. Garc.* aliique cum *Quarti*, si absit contemptus & scandalum, quia quamvìs fiat comminatio excommunicationis, communis tamen est sententia, secundùm dicta l. 1. n. 611., quòd comminatio pœnæ gravis non semper innuat grave præceptum, si pœna sit ferendæ sententiæ. Denique corona, quam gestant Sacerdotes, est in signum regni, quod in Christo expectatur, ratio verò capitis significat omnium temporalium depositionem.

1374 *Q.* 231. *An Clerico nunquam liceat negotiari.* *R.* Hoc resolutum est l. 3. p. 2. à n. 997. Adde tamen hunc casum: Titio Clerico debet communitas 1000. aureos, quos cùm modò solvere non possit, dat ei facultatem emendi 1000. maldera tritici & evehendi extra patriam, ubi poterit cariùs revendere, quæ facultas æstimabilis est 1000. aureis, quia tantum erit lucrum. *Quaritur*, an Titius possit hac facultate uti. *R.* Cum *Castrop.* T. 16. d. 4 p. 13. §. 3. n. 5. & *Lugo* in Resp. Mor. l. 3. d. 20. non posse, quia hoc esset negotiari, ad quod Clerico facultatem dare non potest communitas: poterit tamen Titius, 1. hanc facultatem isto pretio vendere alteri negotiaturo. 2. Ipsimet communitati dare mutuas pecunias, ut dicto modo emat & revendat triticum, tumque sibi mutua-

mutuatam pecuniam restituat, & ex lucro solvat debitum.

Q. 232. *Quid liceat Clericis circa venationem. R.* 1375

§. I. Clericis prohibita est venatio, Cap. 1. & 2. de Cler. venat., Cap. *Quorundam*, dist. 34., Cap. *Qui venatoribus* & seqq., dist. 86., *Trid.* Sess. 24. c. 12. de Ref., ac multò magis Religiosis, juxta Cap. 1. §. *Porrò*, de statu Monach. in Clementi: Intelligitur autem venatio, quæ ab ipsis cum magno clamore & scandalo exercetur, ita ut Episcopi, si frequentes sint in ejusmodi venationibus clamorosis, suspendi jubeantur à communione tribus mensibus, Presbyteri duobus, Diaconi ab omni Officio, sed prohibitiones illæ nunc ita mitigatæ sunt, ut si recreationis causâ fiat, sine magno clamore, scandalo vel contemptu, non facilè peccetur mortaliter, *Nav. Mol. Tur. Lugo*, *Ills.* T. 4. d. 2. n. 246. Addunt *Suar. Sa*, *Castrop.* T. 16. d. 4. p. 13. §. 5. etiam à veniali excusari, si venatio sit rara, moderata & ad reficiendas vires. Putant etiam *Lugo*, *Dian.* p. 3 T. 6. R. 19. *Dicast.* de Just. l. 2. T. 2. d. 9. n. 290. quietam venationem cum retibus, laqueis paucisque canibus non esse prohibitam Ecclesiasticis.

§. II. *Dicast.* n. 300. putat venationem etiam cum apparatu & clamosam non prohiberi Clericis, nisi fiat frequenter, & addit cum *Caj. Nav. Silv. Bann. Mol. Turr. Dian.* suprà & p. 9. T. 9. R. 40., ac iterum p. 10. t. 13. R. 29., licèt fiat frequenter, non audere se damnare mortalis, si ex recreatione fiat: & si mortale sit, cum *Rebell.* & *Less.* id esse ratione scandali. 1376

§. III. Possunt Clerici & Religiosi recreationis causâ interesse venationi etiam clamosæ, dummodo ab ipsis non exerceatur, quia non prohibetur aspectus, *Lugo* de Just. d. 6. n. 51. 1377

An

An Judex vel Dominus sæcularis possit Clericum injustè venantem spoliare armis, avibus, canibus, videri potest *Diana* p. 1. t. 2. R. 10. & p. 3. t. 1. R. 28.

1378 Q. 233. *Quid notandum sit de ludo respectu Clericorum.* R. Clericis prohibetur lusus alearum, Cap. penult., *de vita & honest. Cleric.* aliisque locis apud *Castrop.* t. 16. d. 4. p. 13. §. 5.: Nomine autem alearum intelliguntur omnes lusus fortunæ potiùs quàm industriæ: Et prohibetur consuetudo ludendi, non autem ludere unâ aut alterâ vice, *Salas, Mol. Rebel. Az. Castrop.*; Imò consuetudinem ludendi, si non fiat ob lucrum sed recreationis causâ, excusant à mortali *Sa & Valent.*, quamvis contrarium teneant *Salas & Castrop.* suprà: Putatque *Salas* prohibitionem horum lusuum non extendi ad Religiosos laicos, quia textus tantùm habet de Clericis, sed communis opinio cum *Nav. Suar. Valent. Castrop.* & aliis tenet oppositum.

1379 Q. 234. *An Clerico licitum sit interesse executioni pœnæ mortis.* R. Licitum est cum justa causa, v. g. si educat reum: è contrà si sine justa causa adsit Sacerdos vel Religiosus, multi innuunt esse peccatum, attamen non esse mortale docent *Suar. Avila* aliique cum *Dicast.* de irregul. d. 7. n. 653.; imò si absit scandalum & otiosa curiositas, *Vgol. & Mol.* de just. T. 4. tr. 3. d. 8. n. 13. dicunt nequidem esse veniale, quia consuetudo nunc præscripsit contra Decretum, quod olim obligabat Monachos & Clericos, quando clausura & observantia eorum erat major. Quòd si adesset tanquam habens jurisdictionem temporalem, v. g. Judicis, Custodis &c., fieret irregularis, *Regin.* l. 30. t. 2. n. 134. Plura de ludis & spectaculis diximus l. 3. p. 2. à n. 1086.

Qui alia volet circa mores & conversationem Sacerdo-

cerdotum, legat *Branden* in Collect. ad Concord. post q. 12. Not. 10. & Tractatum *Trittemii* de Sacerdotum vita.

Q. 235. *Quid sit privilegium Canonis & Fori, quod habere dicuntur Clerici.* R. Privilegium Canonis est gratia & favor statui Clericali concessus, Canone *si quis suadente*, 26. causâ 17. q. 4., quo eximitur ipse & res ei adhærentes ab omni actione injuriosa exteriore, de quo dicetur l. 7., quando de percussione Clerici. Privilegium fori est favor, quo Clericus eximitur à jurisdictione & potestate sæculari, quoad se & sua, de quo aliqua jam dicemus, & iterum postea à n. 1410., possuntque etiam videri dicta l. 1. n. 679.; sed præcipuè videndus *Delbene* de Immun. Eccles. c. 6. & 7., item *Dicast.* de cens. d. 3. dub. 57. 1380

Q. 236. *Quid de immunitate Ecclesiastica sit notandum.* R. Seqq. 1381

§. I. Certum est Clericos jure divino esse exemptos à jurisdictione laica, uti docent *Clemens Rom.* Ep. 1., *Dionysius Areop.* Ep. 8. ad Demoph., *Synodus Rom.* 4. sub *Symmacho* Can. 3., *Bonif. VIII* Cap. *quanquam*, de censibus in 6., *Ioannes VIII.* Can. *Si Imperator*, dist. 96., *Inn. IV.* Comment. in decret. de majorit. & obed., *Conc. Lateran.* sub Leone X. Sess. 9., *Trid.* Sess. 25. c. 20. de Ref., sumiturque ex *Matth.* 17. & 24., ubi Christus dicit filios regni, quo nomine seipsum & Apostolos ac successores Clericos tanquam familiares suos intelligit, à subjectione Laicorum liberos esse, prout explicat *S. Hieronym.* hoc loco, neque ullus verè Catholicus diffitetur. Vide dicenda n. 1410. & *Delbene* c. 1. d. 2. s. 1. & 6.

§. II. Clerici gaudent immunitate Ecclesiasticâ, uti habet *Trid.* suprà, & magis constabit ex dicendis 1382

dis à n. 1386 Et Clericos non esse subditos legibus civilibus quoad vim coactivam, dictum est l. 1. n. 674., probatque *Delb.* toto c. 9., hinc ordinariè puniri non possunt per laicos, si transgrediantur leges civiles, utì latè *Delb.* d. 2. & seqq. & iterum d. 15. & seqq., quia secundùm dicenda n. 1410. nullam in eos jurisdictionem habent: Possunt tamen laici Clericum in flagranti, vel in proposito perpetrandi crimen capere ad tradendum potestati Ecclesiasticæ, *Delb.* d. 7. Item possunt detinere Clericum debitorem, quia id concedit Ecclesia, *Delb.* d. 8., quem etiam vide d. 11. & 12. Posse etiam expelli regno, si inobedientes sint justis mandatis Principum, docent multi, sed plures probabiliùs negant cum *Delb.* d. 9. & 13. Addit d 20. & 35. s. 5. non posse Clericorum pecora in pascuis prohibitis reperta eripi per laicos pro executione pœnæ *Statuti*, quamvìs quoad hoc contradicant alii. Et quamvìs Clerici teneantur, utì alii, reparare vias ante domos suas, tamen non possunt à laicis ad hoc compelli, *Delb.* d. 23. Hinc tenet communis cum *Lugo* de Just. d. 36. n. 123. & *Delb.* c. 5. d. 17. contra alios, quòd Clerici non teneantur contribuere ad illa, quæ immediatè & directè cedunt in utilitatem publicam, & mediatè tantùm in utilitatem Clericorum, utì sunt reparationes mœnium, pontium, fontium, viarum publicarum &c. Docent tamen *Silv. Mol. Sanch.* in Cons. l. 2. c. 4. d 55. à n. 6. *Dian.* p. 1. t. 2. R. 40. & 132. *Carden.* in 1. crisi d. 61. n. 128. *Delb.* c. 5. d. 16. teneri contribuere ad ea, quæ directè & immediatè concernunt etiam eorum utilitatem. Et de impositione ejusmodi contributionum, quandonam sit contra immunitatem Ecclesiasticam, videri potest *Lugo* in Resp. Mor. l. 5. d. 3. Item, cujus requiratur consensus, ut possit Clero in publica necessitate indici contribu-

tributio, resolvit *Delb.* d. 18. & seqq. Docent quidem *Cutell. Salas* & alii à laicis posse tempore penuriæ cogi Clericos, ut justo pretio vendant, v. g. filiginem, sed tenendum est oppositum cum *Delb.* c. 9. d. 14., quia necessitas illa non dat jurisdictionem laicis, sed recurrere debent ad Superiores Ecclesiasticos: si tamen hi injustè nollent, aut ad eos recurri non posset, laici possent titulo defendendi vitam pretio dato arripere sibi necessaria: Et his conformiter dixi l. 3. p. 2. à n. 1146. posse in gravi necessitate Reip., v. g. ob famem, etiam pias dispositiones converti in usus indigentium. De obligatione præstandi aliquando subsidii charitativi, vide dicta hìc n. 851.

§. III. Contra immunitatem Ecclesiasticam est, 1383
si Clerici cogantur ad gabellas, ad emendam chartam signatam & similia, *Delb.* c. 1. d. 4. s. 2. & seqq., idem probans quoad Religiosos, d. 9. & seqq. An autem Clericorum bona patrimonialia etiam immunia sint, examinat *Delb.* c. 5., & inter cætera rectè docet Clericos non esse immunes quoad negotiationes, quamvis de his conveniri non possint nisi coram Judice Ecclesiastico. An verò Clericus teneatur solvere gabellas è bonis conductis, videri potest *Diana* p. 6. t. 7. R. 11., sed quoad hæc aliaque semper attendendum, quid Ecclesia hìc & nunc permittat.

§. IV. Nulla potestas sæcularis potest tollere vel 1384
minuere immunitatem Ecclesiasticam, *Delb.* c. 1. d. 2. s. 2. Imò nec à Papa tolli potest totaliter, *Delb.* s. 3. Nec per consuetudinem etiam immemorialem, *Delb.* c. 2. d. 15. c. 5. d. 14. c. 9. d. 6. s. 5. & 6. Quamvis autem *Suar.* contra Regem Angliæ l. 4. c. 26. n. 3. & *Burgh.* cent. 2. cas. 90. putent contra *Pereir.* apud *Dian.* p. 4. t. 1. R. 20. Clericos etiam in Minoribus

constitutos gaudere his privilegiis, si observent requisita à *Trid.*, imò etsi non observent, uti putat *Mol.* Tom. 3. tr. 2. d. 270. n. 5., tamen *Less.* l. 2. c. 33. n. 38. rectè dicit nunc per consuetudinem & Ecclesiæ consensum ad illos, si Ecclesiæ non deserviant nec beneficiati sint, non ampliùs ea pertinere. Videri potest etiam *Delb.* c. 1. d. 5. s. 2. & seqq.

1385 Q. 237. *An bona sæcularia possint fieri Ecclesiastica sine licentia Principis sæcularis.* R.

§. I. Negant *Caram.* & pauci alii: ut probent, *Supponunt* seqq. 1. Dominium esse quadruplex, *Proprietatis*, quod habet Petrus, cujus est fundus: *Potentiale*, quod habent omnes, qui fundum illum accipere possunt per donationem vel emptionem, quales sunt Principes ac concives regni. *Iurisdictionale*, quod habet Princeps, in quantùm præest gubernationi per leges. *Politicum* sive extraordinarium, quod habet etiam Princeps, in quantùm habet jus disponendi de rebus privati, quando ita expedit ad bonum commune. 2. Bona tunc dicuntur cadere in manum mortuam, si fiant imposterum inalienabilia, & ex illa manu redire non possint, hinc amortisatio bonorum est actio, per quam bona cadentia in manum mortuam fiunt inalienabilia. 3. De consensu Principis utentis dominio politico possunt bona fieri inalienabilia & amortisata, quamvis privati per hoc priventur dominio potentiali. His suppositis,

Statuunt seqq. 1. Stando jure naturæ non potest fundus sæcularis fieri Ecclesiasticus; rationem dant, quia Petrus non potest dare Ecclesiæ vel cuicunque alteri, nisi dominium proprietatis, hoc enim solum est ipsius, dominium autem potentiale, jurisdictionis & politicum, quibus subduceretur ille fundus, si fieret Ecclesiasticus, non est Petri, sed vel privatorum

vel

vel Principis, ergo Petrus non potest illud sine licentia Principis transferre in Ecclesiam. 2. Nec id fieri potest stando jure Ecclesiastico, quia per Canones & per omnem potestatem Ecclesiæ non est licitum rapere alicui sua & dare Ecclesiæ. 3. Sufficit Principis licentia olim concessa, si non sit revocata aut moraliter esse desierit, hanc enim concesserunt *Constant. Magnus* & aliqui alii Monarchæ, uti notat *Dian.* p. 1. T. 1. R. 14. & p. 4. T. 1. R. 57., non tamen omnes alii Principes, uti habet idem *Dian.* p. 6. T. 3. R. 1. & 10., possuntque reliqui revocare. 4. Ad amortisationem non juvat legalis præscriptio, nam si leges sint sæculares, his non debent judicari, qui ipsis non sunt subjecti, & leges sæculares de præscriptionibus non juvant Ecclesiasticos; si autem leges sint Ecclesiasticæ, habent disponere tantùm circa res Ecclesiasticas sibi subjectas, non autem circa sæculares, ergo. Ex his

Infert Caramuel, si v. g. domus aliqua sine licentia Principis dedicetur Deo, 1. Christus sit Dominus solius proprietatis, Papa autem prodominus sive Vicarius & administrator etiam solius proprietatis. 2. Singuli concives non ideo perdunt jus potentiale in illam domum, nec Principes jurisdictionale vel politicum. 3. Talis domus non habet jus asyli, quia hoc esset contra jurisdictionem Principis. 4. Manet talis domus sub jure etiam politico Principis. Hæc sunt principia & fundamenta adversariorum, sed

§. II. Omnino tenendum est posse bona sæcularia fieri Ecclesiastica sine licentia Principis, ita *Dian.* p. 5. T. 3. & *Carden.* in 1. crisi d. 61. c. 2. & seqq. Ratio est, 1. Quia si fundamentum adversariorum sit verum, ergo similiter facit injuriam Principi & concivibus, qui sine licentia se & sua bona transfert 1386

ad aliud regnum; item qui bovem suum mactat aut vendit extero, quia sic privat concives suos jure potentiali, & Principem jurisdictionali ac politico: item facit injuriam, qui sine licentia Principis fit Religiosus, quia se subducit dominio jurisdictionis. *Si dicas*, hos jure Divino eximi à jurisdictione sæculari, utì & Clericos: *R.* Idem esse de bonis, si transeant ad Ecclesiam, utì habetur Cap. *Quanquam*, de censibus in 6., & docent cum communi *Suar.* in defens. fidei l. 4. c. 9. *Bonac.* in Decal. d. 10. q. 2. p. 1. §. 1. n. 2. *Diana* p. 6. t. 3. R. 2., & p. 1. t. 2. R. 1. Potuisse autem etiam Papam dare hanc exemptionem Clericis, independenter à Principibus sæcularibus, certum est, nam Cap. *Quanquam* suprà, Cap. *Noverit*, Cap. *Gravem*, de sent. excom., Cap. ult. de reb. Eccl. non alien., sub censuris præcipiunt Principibus observantiam hujus exemptionis: hinc etiam *Trid.* Sess. 25. c. 20. de Ref. ait, *Ecclesiæ & Ecclesiasticarum personarum immunitatem Dei ordinatione & Canonicis sanctionibus constitutam esse*: cujus ratio est; quia omnino indecens fuisset Clericos, qui Deo specialiter dicati sunt & constituti sæcularium Judices ac Vicarii Christi in ordine ad administranda illis Divina, eorum potestati subesse, hinc Cap., *Ecclesia S. Mariæ*, de Constitut. dicitur, ut statutum etiam in favorem Ecclesiæ factum à laicis motu proprio *nullius firmitatis existat, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum, quia eis super Ecclesiis & personis Ecclesiasticis nulla sit attributa facultas, quos obsequendi manet necessitas non authoritas imperandi.* 2. Privati laici & Principes non habent jus ad illud, quod esset in magnum detrimentum Reip. Christianæ, sed si haberent jus, ut bona Ecclesiastica manerent semper alienabilia, hoc esset in magnum detrimentum Reip. Christianæ, ergo.

ergo. *Prob. min.* Esset in magnum detrimentum Reip. Ecclesiasticæ, ergo & Christianæ, cujus præcipua & nobilior pars est Ecclesiastica, utpote à qua est doctrina salutis, absolutio à peccatis, Sacramentorum administratio, sacrificiorum oblatio, aliaque ministeria spiritualia. *Ant. prob.*, nam *Pius V.* in motu proprio, *Etsi de singulis*, De recuperatione bonorum Ecclesiasticorum malè alienatorum, ait, *Nos præmissa cõniventibus oculis pertransire nequeuntes, utpote quæ in Divinæ Majestatis offensam ac Ecclesiarum & Ordinis Clericalis detrimentum tendant.* Item *Trid.* Sess. 25. c. 14. de Ref. agens de alienatione bonorum Ecclesiæ ait, *magnam Ecclesiæ pernitiem afferre solet*, quia nempe, cùm Clericis non conveniat, ideoque prohibeatur negotiatio, alienatis tandem bonis omnibus destituerentur necessariis, sicque paulatim interiret Status. 3. Jus illud potentiale est inutile, ergo non datur. *Prob. ant.*, quamvis omnes eo jure cederent, nihilominus possent ea bona acquirere, si id permitteret Papa, uti potest, & Ecclesiastici vellent alienare; Econtrà si Papa prohibeat, acquirere non possunt, ergo. 4. Jus illud privatorum & Principum circa bona Ecclesiæ condemnat Sacros Canones de rebus Ecclesiæ non alienandis; Item decretum *Vrb. VIII.*, de quo *Pelliz.* T. 1. Tr. 6. c. 8. n. 3.; Item Constit. *Pii V.* revocantis omnes licentias alienandi; Item *Conc. Trid.* Sess. 25. c. 11., ergo certissimè est nullum. 5. Si in illis, qui capaces sunt talia acquirere, daretur jus potentiale, ut talis res maneret alienabilis, ergo jus majoratuum, quod Reges stabilierunt in Hispania; Item jura similia in aliis regnis, essent iniqua, quia essent contra jus potentiale reliquarum nationum, quæ illa acquirere non possunt, quamvis de jure naturæ sint capaces, nec subjiciantur legibus istorum

regnorum, quod tamen est contra communem sensum omnium. 6. Testator, sicuti potuit nunquam velle alienare fundum, ita potest disponere, ut nunquam alienetur, sed semper maneat suæ familiæ annexum, ultimæ enim voluntates servari debent de jure naturæ & gentium, secluso quovis jure positivo, inquit rectè *Mol.* de Justi. d. 124. in fine, si autem daretur jus potentiale, non posset testator ita disponere de illo fundo, quia singuli concives privarentur jure suo potentiali, ergo.

1387 §. III. Ad rationes n. 1384. allatas, *R.*, *ad* 1. Dominia illa, potentiale, jurisdictionale & politicum, sunt tantùm conditionata, & tunc tantùm existunt, quamdiu bona manent sub potestate civili; cum quo stat, quòd ad alium statum transire possint ac fieri exempta, utì patet in exemplis hominis ingredientis Religionem aut se & sua transferentis ad aliud regnum. *Ad* 2. Patet ex dictis nihil rapi alienum, cùm enim desinunt circumstantiæ subjectionis, etiam desinunt ista jura Principum & privatorum. *Ad* 3. Licentia illa non est necessaria; & si necessaria esset, secundùm principia *Caramuelis* nihil juvaret Ecclesiam, quæ non est subdita laicis, & consequenter ab eis non potest accipere licentiam, sicuti *Ad* 4. affirmat *Caramuel*, leges civiles non posse favere Ecclesiasticis, qui legibus civilibus non subjacent; quæ tamen doctrina falsa est, utì ostendimus l. 1. n. 680.

1388 §. IV. Illationes *Caramuelis* n. 1385. relatæ non tenent, & quidem 1. 2. & 4. falsa est, quia si domus Deo dicata, cujus Christus habet dominium proprietatis, maneat subjecta Principi laico, ergo Princeps laicus exigente utilitate civili potest de ea disponere, etiam invito Christo; Item manebit subjecta gabellis, adeoque Christus erit tributarius principi laico. *Si dicas*, eadem valere, si bona maneant

subje-

subjecta dispositioni Papæ, *Contrà* est, Papa est tantùm Vicarius Christi, & pro Christo est Dominus, ergo potestas illa Papæ non potest præjudicare Christo. 3. Etiam planè falsa est, nam talis domus Deo consecrata venit nomine Ecclesiæ, Ecclesia autem habet jus asyli, utì dicetur à n. 1392.

Objicies. Bona transeunt ad Ecclesiam cum onere realí censûs, feudi vel hypothecæ, ergo etiam cum onere gabellarum, item cum subjectione ad jus potentiale, jurisdictionale & politicum laicorum. *R.* N. conseq., Ecclesia non prohibuit priora onera remanere: E contrà prohibuit posteriora tanquam opposita immunitati & reverentiæ debitæ statui Ecclesiastico.

Q. 238. An statutum prohibens, ne bona stabilia donentur aut vendantur Ecclesiis, sit iniquum, secluso privilegio. R. 1389

§. I. Negat cum quibusdam politicis *Caram.*, quia tale statutum videtur esse pro conservando jure potentiali singulorum, & jurisdictionali ac politico Principum, secundùm dicta n. 1383. Opinioni illi præluserunt *Ioannes Vicleff* & *Ioannes Huß* damnati à *Martino V.* in *Conc. Constant.*, qui inter cætera dixerunt esse contra Scripturam, quòd Ecclesiastici habeant possessiones; graviter peccare eos, qui fundant claustra eisque attribuunt immobilia; Papam cum suis Clericis esse hæreticum, eò quòd possessiones habeat; *Augustinum*, *Benedictum*, *Bernardum* esse damnatos, eò quòd possessiones admiserint; *Constantinum M.* errasse, eò quòd Ecclesiam ditaverit. Idem tenuerunt anabaptistæ Monasterii Westphaliæ, ubi facto plebi-scito vetuerunt, ne Clerici aut Religiosi ulla bona immobilia ad Ecclesias vel Monasteria transferrent, quod tamen postea anno 1569. Status patriæ & Episcopus *Ioan-*

nes de Hoya contrario ſtatuto penitus abrogavit, hinc,

1390 §. II. Dicendum eſt, quòd ſtatutum ejuſmodi ſit iniquum, ita auctores citati l. 1. n. 679., ubi plura circa hæc dicta ſunt: conſentiunt *Cardenas* in 1. criſi d. 61. c. 9. aliique Canoniſtæ, Juriſtæ ac Theologi innumeri apud *Dianam* p. 1. t. 2. R. 57. & p. 6. t. 3. R. 6. & apud *Delbene* de Imm. Eccl. c. 8. d. 11. Ratio eſt 1. quia Eccleſiaſtici ſunt exempti à juriſdictione laicorum, utì dictum eſt n. 1381., ergo iniquum eſt, ſi per ſtatuta laicorum, quibus non ſubjiciuntur, prohibeantur aliquid acquirere. Conſeq. patet, quia nemo juſtè prohibet, niſi habeat juriſdictionem in eum, cui prohibet, utì tenent omnes cum *S. Th.* 1. 2. q. 90. a. 5. 2. Statutum prohibens eleemoſynam aut diſpoſitionem ad piam cauſam eſt iniquum, tale eſt illud ſtatutum, ergo. *Conf.* quia tale ſtatutum prohibet, ne poſſis tua donare Deo, nam relicta Eccleſiæ fiunt res Dei, utì habetur Can. Apoſt. 39., Cap. *nulli liceat*, Cap. *prædia*, 12. q. 2., Cap. *videntes*, 12. q. 1., *Trid.* Seſ. 25. c. 20. de Ref., 3. Jus habeo dandi pauperi rem meam, ut, ſi velit, conſumat aut aliò transferat, quamvìs per hoc deſinat jus potentiale privatorum & juriſdictionale ac politicum Principum in rem illam, ergo injuria fit mihi, ſi prohibear: imò laici jus habent vendendi aut donandi ſua hominibus hæreticis, Judæis &c. ergo multò magìs Clericis & Religioſis, hinc meritò queritur *S. Amb.* l. 5. Epiſt. 31., *ſcribuntur teſtamenta templorum*, ideſt, idolorum, *miniſtris*, *nullus excipitur profanus*, *nullus ultimæ conditionis*, *ſoli ex omnibus Clerico commune jus clauditur.* Et *S. Hieron.* Epiſt. ad Nepotian., *Pudet dicere*, *ſacerdotes idolorum*, *Mimi & aurigæ & ſcorta hæreditates capiunt*, *ſolis Clericis & Monachis hoc tempore*

tempore prohibetur, & prohibetur, non à persecutoribus, sed Principibus Christianis. 4. Sacri Canones, quos *Trid.* suprà præcipit observari, item Concilia Generalia statuunt Ecclesiam habere potestatem acquirendi bona stabilia sine licentia Principis, utì dictum est n. 1386., ergo hoc non est contra jus privatorum aut Principum, alioquin Canones, *Trid.* aliaque Concilia docerent injuriam, ergo est iniquum, jus illud Ecclesiæ impedire. 5. Tale statutum est contra libertatem Ecclesiasticam, quia facit Clericos esse deterioris conditionis quàm laicos, quibus potestatem relinquit acquirendi immobilia ac retinendi in perpetuum, si volet, ergo est iniquum. 6. Materia quæstionis illius, an Ecclesiæ sit licitum acquirere, & an E contrà Principes peccent impediendo Ecclesiam à tali acquisitione, est purè spiritualis, ergo spectat ad forum spirituale illam determinare, ergo cùm forum spirituale sive Canones & Concilia determinent in favorem Ecclesiæ, hæc decisio est sufficienter certa, ergo opinio opposita est improbabilis. *Conf.* 1. nam ad Ecclesiam spectat determinare, quâ reverentiâ colendi sint Ecclesiastici, determinat autem sic colendos, ut capaces sint ad acquirenda bona, eáque reddenda immunia ab oneribus civilibus, utì ostendit *Carden.* c. 12. 17. & 19., ergo. *Conf.* 2. Nam certum est esse saltem probabile, quòd Ecclesia possit bona stabilia acquirere, ergo cùm Pontifices præcipiant in hoc non impediri Ecclesiam ab ullo fideli sibi subdito, Pontifices id præcipiunt secundùm probabilem sententiam, ergo fideles omnes tenentur obedire, quia si Superior præcipiat sequens probabilem sententiam, subditus in dubio tenetur obedire, utì constat ex dictis l. 1. à n. 432. Vide *Delbene* suprà, ubi quæstionem illam optimè resolvit, & tractat

plures affines tôto c. 8., ubi d. 24. & 25. probat statutum invalidans donationem ultra 500. aureos aut etiam omnium bonorum in favorem Ecclesiæ, esse invalidum. Argumentum *Caramuelis* nihil evincit, nam licèt jus proprietatis transferretur in Ecclesiam, posset manere jus potentiale singulorum & jurisdictionale ac politicum Principum, ergo ex hoc iniquè prohibetur translatio proprietatis ad Ecclesiam: quod *Conf.*, Nam Ecclesia etiam habet jus potentiale ad bona sæcularium, utì probat praxis omnium temporum, ergo iniquum est hoc jus impedire.

Dices 1. Talia statuta sunt in Lusitania, Hispania, Gallia, Italia & quibusdam locis Germaniæ, ergo præsumi non possunt esse iniqua. *R.* Vel sunt nihilominus iniqua, utì colligitur inde, quia sæpe revocata sunt aut non admissa; vel facta sunt annuente aut certè dissimulante Sede Apostolicâ pro certis circumstantiis locorum & temporum. Vide *Delbene* dub. 12., qui dub. 13. etiam reprobat statutum, ut talia bona intra certum tempus vendantur.

Dices 2. Sic nimiùm imminuuntur vires Reip., & laici tantò plùs gravantur. *R.* 1. Si periculum sit illius mali, laici recurrant ad Pontificem, qui poterit ponere modum, aut etiam permittere, ut pars onerum portetur ab Ecclesiasticis. *R.* 2. Nullum inde est periculum, nam compensat Deus, quod sibi liberaliter offertur: & ita olim tempore Davidis & Salomonis in parvo regno Judææ alebantur ex bonis etiam immobilibus plurimi Sacerdotes, nec ideo minùs florebat. Vide *S. August.* hom. 48. inter 50. c. 2. & 3. Ex dictis,

1391 *Sequitur*, Regulares non posse salvâ immunitate Ecclesiasticâ se obligare communitati sæculari ad non emenda plura bona immobilia, sicuti cedere non possunt privilegio Canonis vel fori, nec liber-

tati,

uti, quam habent, ut ex testamento vel donatione acquirant immobilia, utì docent plurimi cum *Lugo* in Resp. Mor. l. 1. dub. 8.

Q. 239. *Quid de asylo sit notandum R.* Seqq. 1392

§. I. Immunitas asyli est privilegium locis ad Dei cultum ordinatis concessum, ut nemo ex illis violenter extrahat aliquem, Cap. *Inter alia*, de Immun. Eccl., Constit. *Gregorii XIV.*, *Cùm aliàs*, aliisque locis apud *Delbene* de Immun. Eccl. Cap. 16. dub. 1. Videtur autem immunitas asyli introducta jure tantùm Canonico & civili, attamen conformiter juri divino & naturali, *Covarr. Suar. Bonac. Delb.* d. 2. contra alios. Et quamvìs *Covarr.* & alii putent strictè interpretandam esse, quia derogat juri communi, tamen contradicunt *Farinac.* & alii cum *Delb.* d. 3., quia est causa pia & favorabilis, tum Ecclesiæ, tum Reo, pro quo standum. Non posse autem aliquâ consuetudine tolli jus asyli, probabiliter tenent *Mascard. Bonac. Tann.* & alii cum *Delb.* d. 6. contra *Nav. Suar. Laym. Gav.* & multos alios, tum quia Constitutio *Gregorii* habet decretum irritans, tum etiam quia Bulla Cœnæ quotannis contradicit, nec unquam fiet cum scitu & dissimulatione Sedis Apostolicæ.

Competit autem hoc asylum omni Ecclesiæ auctoritate Episcopi stabiliter destinatæ ad Dei cultum, utì habent Canones apud *Delb.* d. 1. & apud *Carden.* in 1. crisi d. 61. an 212. & 217. Nec opus est, ut sit consecrata, Cap. *Ecclesiæ*, de Imm. Eccl. Neque ut in ea asservetur Eucharistia, *Farin. Bonn. Delb.* d. 9. s. 1. contra *Covarr. Tusch.*. Neque ut in ea actu celebratum sit, *Silv. Sanch. Delb.* l. c. cum communi contra *Gloss. Innoc. Tusch.*. Estque satìs, quòd auctoritate Episcopi construi cœperit, *Abb. Anchar. Farin. Sanch. Delb.* s. 2. Neque obstat, quòd

sit

sit polluta, *Tusch. Suar. Azor, Farin. Delb.* s. 3. Neque, quòd sit interdicta, iidem cum *Delb.* s. 4. Neque, quòd sit ferè destructa, quia his omnibus non obstantibus est & manet locus sacer cultui divino dicatus. Quòd si planè destructa sit, sed sine licentia Episcopi, & manserit, spes reædificationis, locus pergit gaudere immunitate, *Barb. Bon. Delb.* s. 5.

Eodem privilegio gaudent, 1. Ecclesiæ tectum, scalæ, parietes, Sacristia, turres, portæ manu apprehensæ, *Tusch. Decian. Suar. Sperel. Fagund. Bon. Delb.* d. 9. s. 6. referens leges. 2. Campanile, licèt distet ab Ecclesia, sed non ultra 30. passus, uti bis declaravit S. Congreg. apud *Delb.* l. c. An etiam locus alius vicinus Ecclesiæ, vide *Delb.* s. 8. 3. Quæ adhærent Ecclesiæ, uti claustrum, porticus, ambitus, *Abb. Nav. Tusch. Suar. Delb.* s. 7. 4. Cœmeterium, quamvis separatum ab Ecclesia, quia præsumitur benedictum & auctoritate Episcopi sacratum, *Nav. Farin. Castrop. Delb.* s. 9. 5. Hospitale auctoritate Episcopi erectum, *Abb. Nav. Barb. Suar. Sperell. Delb.* s. 10. 6. Conventus seu domus Religiosorum; & huc spectant cellæ, dormitorium, hortus, domus familiarium & animalium, L. *Pateant*, Cod. *De his, qui ad Ecclesiam, Silv. Sanch. Farin. Castrop. Delb.* s. 11. Item villæ sive grangiæ, quas etiam recreationis causâ habent Religiosi Cistercienses, & cum illis communicantes, per privilegium *Eugenii IV.* apud *Lugo* in Resp. Mor. l. 3. d. 15. 7. Oratorium auctoritate Episcopi, non autem privatâ, erectum, *Abb Covarr. Nav. Barb. Delb.* s. 12. 8. Domus Clericorum in communi viventium auctoritate Episcopi erectæ, quia sunt loca pia, *Diana* & alii cum *Delb.* s. 13. 9. Palatium Episcopi, etiam absentis vel mortui, si non sit alteri locatum, Cap. *Id*

consti-

constituimus 17. q. 4. Etiamsi ab Ecclesia Cathedrali abesset ultra 40. passus, *Farin. Az.* Et quamvis Episcopus haberet plura palatia, *Germon.* Et quamvis in palatio nullum esset oratorium, quia Cap. cit. id dicitur absolutè, *Nav. Tusch. Suar. Delb.* s. 14. Attamen non gaudent palatia Cardinalium, saltem Romæ, ob Constit. *Gregorii XIII.* & *Sixti V.*, *Farin. Barb.* Nec palatia Legatorum Principum sæcularium, utì satis declaravit *Innoc. XI.*, docentque *Nav. Sanch. Delb.* s. 15. Imò nec jam gaudent, propter abusus, statuæ aut palatia Regum & Principum, *Delb.* s. 17. 10. Gaudet tabernaculum S. Eucharistiæ, hinc qui confugit ad Sacerdotem ferentem illam in platea, aut qui se miscet illam comitantibus, capi non potest, sic enim habet consuetudo, *Silv. Angel. Nav. Barb Tann.* & alii multi cum *Delb.* s. 16. Excipe, si in carcere confugeret ad Sacerdotem illuc deportantem, tum enim non gaudet, *Tusch Covarr. Suar. Delb.* d. 10. s. 7.

§. II. Beneficio asyli gaudent omnes baptizati, 1393
illis exceptis, de quibus n. 1394. Item non baptizati, si baptismum petant: imò & probabiliter quicumque non baptizati, etiam Judæi, quia non est tam personæ quàm loci privilegium, *Hostien. Inn. S. Anton Tabien. Tiraq. Arm. Az. Barb. Gav.* & alii cum *Delb.* d. 10. s. 4. contra *Covarr. Farin.* & alios: attamen l. 1. Cod. *De his, qui ad Ecclesiam*, statuitur, ut Judæi debitis fatigati non recipiantur, antequam debita universa reddiderint. Gaudent etiam suspensi & interdicti ab ingressu Ecclesiæ, etiam denunciati, utì volunt *Silv. Nav. Tusch. Covarr. Suar. Farin. Bon. Delb.* s. 2. contra *Felin.* & alios. Item excommunicati, etiam denunciati, utì volunt *Silv. Nav. Ang Arm. Delb.* s. 3. Item exules, banniti & condemnati ob crimen, *Clarus, Farin. Nav. Delb.*

s. 5.

s. 5. & dub. 24. s. 17. Item fugiens è carcere vel exilio, *Abb. Silv. Covarr. Farin. Tusch. Barb. Laym. Delb.* dub. 10. s. 6. contra alios. Item fugiens è manibus satellitum, aut hos secum trahens in Ecclesiam, quia verum est, quòd ad Ecclesiam confugerit, *Delb.* s. 7. Quod tenet, etiamsi elabatur, dum educitur ad supplicium aut ad triremes, utì habet communior cum *Delb.* s. 8. & 9. contra alios. Idem tenet, etiamsi jurarit se rediturum ad carcerem, *Abb. Covar. Silv. Laym. Delb.* s. 10. Gaudet etiam servus comparativè ad dominum: si tamen hic juret & & præstet securitatem de ejus impunitate, debet etiam invitus reddi domino, *alioquin à domino poterit occupari*, Cap. *Inter alia* de Immun. Eccles. *Az. Farin. Gutt. Delb.* s. 13. Attamen Religiosus, v. g. apostata non gaudet comparativè ad Prælatum suum; saltem si confugerit ad Ecclesiam suæ Religionis, utì habet communis: si autem ad aliam, *Rebuff. Barb. Trull. Diana* dicunt contra alios gaudere; Vide *Delb.* s. 15. Et valet immunitas etiam quoad civilia, v. g. si debitor confugiat ad Ecclesiam, ne incarceretur, *Abb. Silv. Covar. Nav. Suar. Laym. Bon.* & alii cum *Delb.* dub. 11. s. 1. & seqq contra alios: quod tenent aliqui cum *Delb.* s. 4. contra alios, etiamsi debitor suspectus sit de fuga meditata: item licèt sit debitor tributorum, *Farin. Suar. Az. Laym. Bonac. Delb.* s. 5. contra *Anchar. Butr. Cutell.* & alios. Item, licèt foret fraudulentus decoctor, *Covarr. Farin. Suar. Nav. Delb.* s. 6. Nec ulla crimina, quantumvis atrocia, privant hoc jure asyli, exceptis octo, quæ n. 1394. referemus, hæc enim sola excipit *Greg. XIV.*, tollens & abrogans omnes alios casus, & reducens omnia alia jura ad tenorem hujus suæ Constitutionis, *Delb.* dub. 24. & 33. Unde gaudet cudens falsam monetam vel bonam tondens, *Gutt. Farin.*

Farin. Delb. d. 24. s. 18. contra *Sarpum.* Item defraudans fiscum vel Reip. peculium, *Delb.* s. 19. Extrahens illum, qui ad Ecclesiam confugit, *Delb.* s. 20. Occidens Clericum, Religiosum, Episcopum, *Delb.* s. 21. & 23.; licèt *Gobat* in Exp. t. 3. post n. 265. app. 2. litt. A. & seqq. putet eum non gaudere, qui præmeditatum commisit homicidium. Etiam gaudet, qui commisit crimen exceptum, si confugerit & quæratur propter aliud crimen non exceptum, *Delb.* s. 22.

§. III. Octo crimina excepta complexus est his 1394
verbis Greg. XIV. *Laicis ad Ecclesias locaque sacra confugientibus, si fuerint publici latrones viarumque grassatores, qui itinera frequentata vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, vel depopulatores agrorum, quive homicidia vel mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis earumque cœmeteriis committere non verentur, qui proditione proximum suum occiderunt; aut assassinii, aut hæresis, vel læsæ Majestatis Rei in persona ipsius Principis, immunitas Ecclesiastica non suffragetur.* Et circa hæc, notanda sunt seqq.,

I. Ut quis dicatur publicus latro, debet saltem bis vel ter esse latrocinatus, nam tale nomen sonat frequentiam, *Abb. Barb. Delb.* dub. 13. Nec sufficit esse simplicem furem, utì habet communis cum *Delb.* d. 14.; nequidem si in Ecclesia furetur res sacras, ideoque perfringat fores Ecclesiæ &c., quamvis tum capi & attineri possit à Ministris Ecclesiæ, *Delb.* d. 24. s. 8. & 15., sed requiritur, ut ex insidiis erumpens spoliet homines rebus suis, intentatâ morte, si id impedire velint aut permittere renuant.

II. Qui è viis publicis captivos abducit homines, dicitur saltem grassator, *Maranta, Dian. Delb.* d. 15. contra *Novar.*; si tamen ex accidenti, non ex insidiis,

diis, sed occurrentes in via spoliet, probabile est gaudere immunitate asyli, *Farin. Delb.* n. 18.

III. Sufficit esse agrorum depopulatorem occultum, sive diurnum sive nocturnum, *Farin. Delb.* d. 16. & 17. Negant tamen aliqui sufficere, quòd sit publicus incendiarius, *Delb.* d. 24. s. 4.

IV. Mutilator est, qui non tantùm debilitat sed abscindit membrum, id est, partem, quæ habet officium distinctum ab aliis partibus, utì manus, pes, auris, nasus, mamilla fœminæ, *Mol. Sayr. Regin.*; talis autem in Ecclesia mutilans nequidem alterius Ecclesiæ asylo gaudet; Vide *Delb.* d. 19. s. 1. E contrà gaudet, qui tantùm vulneravit, etiam graviter, *Barb. Castrop. Delb.* s. 2. Item qui occidit tantùm se defendens cum moderamine inculpatæ tutelæ, *Delb.* s. 4. cum communi. Item qui existens in Ecclesia glande occideret transeuntem in platea, quia non occidit in-sed ex Ecclesia, *Ricc. Bon. Dian. Delb.* s. 5. contra alios multos: si tamen existens in platea glande occidat existentem in Ecclesia, non gaudet: aliud est, si vulneratus extra Ecclesiam, postea moreretur in Ecclesia, tum enim gauderet, *Nav. Covar. Suar. Laym. Delb.* s. 7., utì & ille videtur gaudere, qui occidit tantùm in sacristia, scalis, tecto, atrio, porticu, campanili, quia licèt hæc in favorabilibus veniant nomine Ecclesiæ, non tamen in odiosis, quale est restrictio immunitatis Ecclesiasticæ, *Abb. Ang. Nav. Laym. Delb.* s. 6. contra plurimos alios. Item gaudet, qui tantùm mandavit occidi in Ecclesia, *Delb.* s. 8. Item vi vel fraude extrahens & occidens extra Ecclesiam, *Delb.* s. 9. contra *Az.* & *Farin.*

V. Ille proditoriè occidit proximum, qui per insidias & sub specie amicitiæ occidit incautum sive nihil sibi potentem cavere, utì ex jure communi docent

docent *Farin. Suar. Sanch. Delb.* d. 20. s. 1. (Per proximum autem intelligitur quivis, etiam infidelis, *Delb.* s. 4.) Hinc proditorius est, qui alium nullâ præcedente inimicitiâ vel rixâ, occidit veneno, *Bald. Felin. Covar. Delb.* s. 2. Item qui ita occidit inimicum, cui promiserat amicitiam, *Farin. Barb. Delb* s. 3. Item mater, quæ occidit infantem aut fœtum animatum, utì docet *Delb.* s. 2. cum *Farin.*, contra *Bonac.* & alios. E contrà proditorius non est sed gaudet immunitate, qui occidit inimicum sine specie amicitiæ, etiam incautum, utì volunt *Ricc. Bon. Barb. Sperel. Delb.* s. 5., licèt contradicant *Covar. Menoch. Suar. Farin.* & alii: item gaudet, si in duello occidat, *Farin. Dian. Delb.* s. 6. contra *Barb.* & alios: item qui occidit per industriam, sed non per insidias, quia non est proditorius, *Tusch. Ricc. Laym. Delb.* s. 7. contra *Mol. Gutt. Barb.* & alios: item qui per insidias deducit aliquem ad locum, in quo occiditur ab alio, non privatur tanquam proditorius, quia non occidit, attamen privari poterit, si fuerit assassinus, utì jam dicetur.

VI. Assassinus hic dicitur, qui interveniente pacto vel pretio aliquem conducit ad occidendum, vel qui pretio conductus occidit proximum incautum, utì AA. communiter cum *Delb.* d. 21. s. 1. Quod tenet, quamvìs occidendus sit infidelis, quia est proximus, *Farin. Bon. Delb.* s. 2. contra *Covarr.* & alios: item quamvìs occidendus sit inimicus conducentis, dummodo non sit simul inimicus conducti, *Covarr. Bonac. Delb.* s. 3. Et privatur hic conducens ad occidendum, quamvìs occisio non sequatur, quia verè fuit mandans assassinium, *Mascard. Delb.* s. 5. contra alios: conductus tamen tum non privatur, quia non occidit, *Farin. Suar. Masc. Laym. Delb.* s. 4. contra *Gutt. Barb. Bon.* & alios: utì &

probabile est eum non privari, qui tantùm receptat, defendit vel occultat assassinum, *Dian. Novar.* & alii cum *Delb.* s. 6. Probabilius tamen videtur eum privari, qui pretio conductus aliquem testimonio falso vel injustâ sententiâ inducit in mortem, quamvis etiam oppositum sit probabile, *Delb.* s. 7. & alii.

VII. Hæretici, si confugerint ob crimen distinctum ab hæresi, gaudent, *Silv. Suar. Farin. Az. Trull. Bon.* & alii cum *Delb.* dub. 10. s. 4. contra *Nav. Tann.* & alios. Attamen putant plures cum *Delb.* d. 22. contra alios, nequidem suspectum de hæresi gaudere.

VIII. Reus læsæ Majestatis in personam Principis est, qui hunc occidit, vulnerat, percutit, hostiliter insequitur, contra eum conjurat, machinatur, revelat hostibus secretum, ut ab his capiatur; & idem est de consulente ista, auxiliante, etiam effectu non secuto: tamen si tantùm defendat talem delinquentem, vel non revelet, non ideo censetur personam Principis aggredi, quamvis possit esse reus læsæ Majestatis: nomine Principis autem hìc intelligitur, qui supremam habet jurisdictionem & nemini est subjectus, ac ita in persona offenditur à subdito suo originis vel domicilii. Et talis Princeps Ecclesiæ censetur etiam Cardinalis: probabiliter tamen tales non censentur, Principes Superiorem recognoscentes, nec uxor, filius vel legatus Principis independentis; utì nec asylo privantur peccantes in statuam Principis, quia quamvis Rei sint læsæ Majestatis, attamen non in personam ipsius Principis. Vide *Delb.* dub. 23.

1395 §. IV. Reus in Ecclesia existens non potest vinculis alligari, nec aliter vexari, nec ei potest negari victus aut requies, nec inferri ullum nocumentum, nec aliquid in Ecclesia justè possessum eripi, L. *Præsenti*,

senti, Cod. de dis, qui ad Eccles., Cap. *Diffinivit*, 17. q. 4., *Covar. Tusch. Suar. Farin. Laym. Bon. Delb.* dub. 27. 28. 29. 30. Potest tamen, etiam à Judice sæculari, spoliari bonis, quæ extra Ecclesiam habet, si citatus non compareat, *Abb. Farin Suar Bon Delb.* d. 31. n. 15. Sed nequidem per Judicem Ecclesiasticum damnari potest ad mortem vel ullam pœnam corporalem aut huic æquivalentem, qualis esset perpetuus carcer, triremes, servitus, exilium, gravis verberatio, verùm tantùm ad pœnam pecuniæ, quam si non habet, cùm Cap. *Inter alia*, de Imm. Eccl. dicatur, *super hoc, quod quis fecit, est alias legitimè puniendus*, putat *Delb.* n. 7. non esse improbabile, quòd possit puniri aliquâ pœnâ corporali, non multùm afflictivâ: Si tamen reus nolit Judici sæculari tradi, quia timet, ne non stet promissione indemnitatis ab alia pœna, debet hæc infligi à Judice Ecclesiastico, nec tum poterit postea conveniri ampliùs à Judice sæculari, *Delb.* n. 8. Praxis autem habet, ut quamvis existens in Ecclesia, etiam à Judice sæculari damnetur, etiam ad mortem postea subeundam, quando extra asylum capi poterit, per hoc enim non præjudicatur immunitati Ecclesiasticæ, uti notant AA. cum *Delb.* n. 16 Præterea notant plerique non gaudere immunitate illos, qui ob correctionem morum & pœnas morte vel mutilatione inferiores trahendi essent ad Superiorem Ecclesiasticum, uti respondit S. Congreg. apud *Pignatel.* T. 1. consult. 435. & colligitur ex Cap. *Inter alia*, nam legitimam confugæ punitionem permittit, *dummodo Ecclesiasticus Iudex delinquentis salvam habeat vitam & membra.*

§. V. Peccat graviter, qui impedit reum, ne confugiat ad immunitatem, aut ex hac expellit, quia qui immunitatem dedit loco, dedit reo jus illam ap- 1396

prehendi & eâ gaudendi: si tamen se indecenter habeat in loco Sacro aut culpâ suâ turbet quietem vel disciplinam regularem, & monitus non emendet, expelli poterit, quia est privilegium loci, & *quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum*, Reg. 61. Juris in 6., *Delb.* dub. 48. Quòd si exeat non ultra 30. passus ob necessitatem naturæ, capi non potest, Cap. *Diffinivit*, 17. q. 4., *Suar. Bon. Delb.* d. 25. s. 2. Et quamdiu reus est invitus, nec est casus ex 8. exceptis, nequidem per Episcopum potest extradi potestati sæculari, quamvis hæc præstaret cautionem de non infligenda pœna corporis, *Delb.* d. 27. *Phœb.* l. 2. t. 11. n. 11. Si autem sit crimen exceptum, tum debet Episcopi vel ejus Vicarii auctoritate extradi, etiam non præstitâ cautione illâ, *Delb.* d. 39. Et qualecumque fuerit crimen, requiritur talis licentia Episcopi expressa, *Delb.* d. 40. s. 1., nisi fortè Episcopus culpabiliter nollet extradere, tum enim posset Judex sæcularis extrahere, & in solo carcere Ecclesiastico detinere, usquedum Episcopus vel ejus Superior de crimine etiam excepto, & quamvis omnino notorio cognoverit, *Ricc. Farin. Dian. Delb.* s. 2. & 3. Possetque cognitionem illam facere etiam alius Judex Ecclesiasticus ab Episcopo deputatus, non autem Prælatus Regularis, *Delb.* d. 41. & 46. Et ad eundem Episcopum spectat cognoscere, an locus sit sacer necne, *Delb.* d. 41. Debentque contra reum concludenter probari omnia, alioquin privari non debet possessione asyli, *Farin. Bonac. Ricc. Barb. Sanch. Lez.* & alii cum *Delb.* d. 42. Nec tenetur Judex Ecclesiasticus quoad hoc stare processu facto à Judice sæculari, *Delb.* d. 43. Debetque præterea citare Ecclesiam & reum, cùm jus habeant se defendendi *Delb.* d. 44. Quomodo autem hi, utì & testes audiri debeant; item quo-

modo

modo sit instituendus processus, habet *Delb.* d 44. & 45. Et quando delictum exceptum est in Ecclesia commissum à Clerico, solus Ecclesiasticus Judex est competens; si autem à laico, datur locus præventioni, nam reus sortitur forum sæculare ratione suæ personæ, Ecclesiasticum autem ratione loci sacri violati, *Delb.* d. 49. Putant quidem *Abb. Silv. Arm. Nav. Rossel. Suar. Az. Bonac. Laym. Tann. Castrop.* tr. 11. p. 7. n. 16. *Delb.* d. 10. s. 12. privilegio asyli non gaudere Clericum contra Judicem Ecclesiasticum, sed tantùm contra laicum, quia jurisdictio Ecclesiastica exerceri potest in loco sacro, & Jura nullibi loquuntur de Clerico confugiente, nisi respectu Judicis laici: attamen tenent *Farin. Covarr. Diaz, Clarus, Tusch. Zerol. Marian. Gutt. I. Andr. Barb. Lotter. Fagn* & alii cum *Pirhing* l. 3. t. 49. n. 39., quia verba sunt generalia, & non excipiuntur, nisi habentes crimina n. 1394. relata: rationes plures in utramque partem videri possunt apud *Delb.* suprà & *Illsung* t. 5. à n. 260., qui etiam inclinat in priorem sententiam, sed Curia Romana dicitur anno 1695. secundùm posteriorem improbasse factum cujusdam Episcopi in Germania, qui Abbatem sibi subjectum è Monasterio traxerat.

Denique si reus violatâ immunitate Ecclesiastica sit per vim extractus, debet ante omnia restitui Ecclesiæ, *Valent. Bon. Delb.* d. 25. s. 3. & d. 27. n. 10. Nec satìs est, quòd reo detur sponsio impunitatis, nec quòd reus ipse renunciet juri suo, quia renunciare non potest, cùm sit principaliter jus & causa Ecclesiæ, *Farin. Barb. Suar. Castrop. Delb.* d. 33. Unde si non restituatur, omnia, quæ fient, erunt irrita, uti habet Const. *Greg. XIV.*, & AA. cum *Delb.* d. 34 Et idem dicunt *Farin Lez Delb.* d. 25. s. 4. contra *Abb. Silv.* & alios, quamvis extractus esset tantùm

tùm per metum gravem injustè incussum, nam æquivalet violentiæ; non tamen si tantùm per blanditias, fraudem vel persuasionem aliam, utì habet communis: si tamen extractus sit promissione ipsiusmet Judicis spondentis impunitatem, puniri non posset, *Nav. Farin. Barb. Lez.* & alii cum *Delb.* s. 5. Nec potest extrahi veste, pede, manu, si horum unum protendatur extra Ecclesiam, quia censetur toto corpore remanere in Ecclesia, *Delb.* d. 29. à n. 8. Quòd si violentè extractus & carceri sæculari inclusus, hinc evadat, sed è fuga retrahatur, videtur perdere privilegium immunitatis, non aliter ac si è loco sacro fugiens captus esset, *Farin. Delb.* d. 31. n. 17. De cætero extrahens aut mandans extrahi reum cum violatione immunitatis Ecclesiasticæ; item non restituens extractum, incurrit sacrilegium, excommunicationem, infamiam, reatum pœnæ capitis & mulctam pecuniariam, utì ex juribus & AA. ostendit *Delb.* d. 35. An autem incurrat tentans extrahere aut mandans extrahi, si effectus non sequatur, vide *Delb.* d. 36. Et multò magis incurrit pœnas illas Judex laicus, si ex ipsius mandato reus occidatur in Ecclesia, *Delb.* d. 37. Probabile tamen est posse etiam Ordinarium absolvere ab excommunicatione ideo incursa, quia nullibi legitur esse reservata, quamvis enim reservetur violatio libertatis Ecclesiasticæ, quæ ad personas sacras spectat, non tamen immunitatis, quæ tantùm respicit loca Sacra, *Barb. Bonac. Ricc.* & alii cum *Delb.* d. 38., qui tamen suadet oppositum in praxi, ob stylum Pœnitentiariæ Romanæ.

1397 Q. 240. *Quid notandum sit circa jus Regaliæ; item circa potestatem & & auctoritatem Romani Pontificis.* R. De his scripsit fusè & doctè Cardinalis *Sfondratus* in libro quem vocavit, *Regale Sacerdotium*,

tium, & edidit sub nomine *Eugenii Lombardi*, ex quo aliqua desumam.

§. I. Jus Regaliæ est primitus concessum Principibus aliquibus, præcipuè ad custodiendos fructus Ecclesiæ vacantis, non autem ad sibi usurpandos, sed reservabantur eligendo, aut ex ordinatione *Alex. III.*, *Bonif. VIII.*, *Gregorii X.* poterant in utilitatem Ecclesiæ impendi, non autem occupari à laicis, sub pœna anathematis lata à *Bonif. VIII.*. Vide Cap. *Generali*, de Elect. in 6. Si tamen laici Ecclesias dotarant, poterant sibi reservare pensiones ex fructibus tempore vacationis; item potuerunt consuetudine vel privilegio habere jus tum percipiendi fructus.

§. II Reges Galliæ inter primos per Bullas *Inn.* 1398
III., *Clementis IV.*, *Gregorii X.* habuerunt jus regaliæ, quod quasi ex 4. juribus conflatum erat, nempe 1. Eligendi Episcopos: 2. Investiendi 3. Conferendi alia etiam beneficia. 4. Vacante Ecclesiâ percipiendi fructus. Et quod electionem Episcoporum attinet, hoc jus eligendi fuit varium, nam initio etiam populus admittebatur ad electionem, erat tamen potiùs petitio quàm electio. Postea electi sunt per synodum Episcoporum & Clericorum provincialium, sed cùm synodi cum incommodo exspectarentur aut differentur diutiùs, omissæ sunt; utì & populus paulatim nimiùm copiosus ob multas causas omnino remotus est. Post hæc fuit etiam Principum consensus requisitus, & Episcopi ac Clerus dederunt Principibus potestatem constituendi Episcopos, imò etiam Imperatoribus constituendi Romanum Pontificem, jure utíque delegato, ut facerent nomine & voto Cleri, & tales à se constitutos tuerentur, sed necessitatis hæc non moris fuerunt: inde orti abusus ab anno 355., quando *Constantius I.*

Imperator Arianus *Liberio* in exilium pulso *Felicem II.* in Cathedra Romana collocavit, & ita pluribus ſæculis Principes ſibi arrogarunt jus eligendi ipſum adeo Pontificem, confirmandi Epiſcopos, inveſtiendi Eccleſiaſticos, donec tandem anno 1114. in ſynodo Rhemenſi ſub Calliſto II. præſentibus 426. Patribus & Ludovico Craſſo Francorum Rege jus inveſtituræ plane ademptum laicis, & Henericus Imperator eſt excommunicatus, ſed tandem Eccleſiæ conciliatus in Concilio generali Romæ 300. Epiſcoporum Anno 1122., ac libertas eligendi Epiſcopos, & maximè Romanum Pontificem; item jus inveſtituræ redditum Eccleſiæ. Exinde in Germania Clero permiſſum eſt eligere ſuos Epiſcopos, hac conditione, ut Electi confirmarentur à Pontifice, & ab Imperatore reciperent feuda aliaque jura ſæcularia: tandem jus eligendi Pontificem anno 1274. in *Conc. Lugdunenſi* II. ſub *Gregorio X.* relictum eſt ſolis Cardinalibus, excluſis populo, Principibus & reliquo Clero. Nihilominus ſe ingerebant Principes in electiones Epiſcoporum, exemplo ſumpto à nimia libertate Græcorum. Variæ ſynodi id prohibuerunt, ſed per ſchiſmata & potentiam conſuetudo prævaluit, unde *Zacharias* Papa Sæculo VII., ut occurreret corruptelis alioquin non emendandis, dedit *Pipino* Francorum Regi privilegium nominandi Epiſcopos ad omnes vacantes regni Eccleſias, & ex eo tempore Reges Galliæ eos nominabant: Anno autem 816. *Ludovicus pius Pipini* nepos Aquisgrani in ſynodo reſtituit Epiſcopis libertatem, cedens privilegio, manſit tamen etiam tunc neceſſitas regii aſſenſûs; & hic modus eligendi Epiſcopos tenuit ad annum 1122.; anno tandem 1515. *Leo X.* jure eligendi à Capitulis avocato dedit *Franciſco I.* integram facultatem nominandi ad Epiſcopatus vacantes,

cantes, jus tamen confirmandi reservavit Pontifici: & hoc approbatum est in *Conc. Lateran.* Sess. 2., Clero Gallicano frustra provocante ad generale Concilium, cùm illud pro Generali agnitum fuerit. Postmodum Reges prætenderunt jus investituræ, nam sicut qui feudum à Regibus accipiebat, admittebat baculum, ita Episcopi accipiebant à Rege feuda & regalia sumpto annulo & cruce, & has investituras non improbavit *Callistus II.*, eò quòd tantùm videretur spectare feuda, non verò Episcopale officium: sed *Gregorius VII.* has investituras vetuit, cujus decreto institerunt *Victor III.*, *Vrbanus II.*, *Paschalis II.*, qui ab *Henrico IV.* Imperatore in carcerem conjectus est & coactus ei investituras permittere anno 1111., sed anno 1112. *Conc. Lateran & Viennense* declararunt hæc irrita fuisse. Res tandem composita est, ita ut electiones Episcoporum spectarent ad Clerum, investituræ regalium ad Imperatores, faciendæ non per annulum & crucem, sed per sceptrum. De electione Episcoporum secundùm Canones antiquos videri potest etiam *Leur.* p. 2. q. 237.

§. III. Tota ratio, cur tempore Sedis vacantis liceat Regibus Galliæ ad se trahere fructus Episcopatuum, est concessio *Conc. Lugdun.*, cum limitatione tamen, *ubi id in consuetudine sic fuerat*; Concilium autem de collationibus præbendarum Sede vacante vacantium non loquitur, hinc *Bonif. VIII.* noluit de his intelligi privilegium, sed *Philippus pulcher* Rex Galliæ & *Ioannes Parisiensis*, libro edito responderunt etiam has niti eâdem ratione Concilii, scilicet longâ consuetudine & præscriptione. Non posse autem hoc jus extendi ad omnes Galliæ Ecclesias, tenuerunt plures cum *Petro de Marca* Archi Ep. Parisiensi, qui pro Ecclesia scripsit. 1399

1400 §. IV. In hoc dubio, an jus Regaliæ extenderetur ad omnes Ecclesias, in parlamento sub *Henrico IV.* assertum est extendi: intercedentibus autem Episcopis, executio suspensa fuit: tandem *Ludovicus XIV.* Convocato Clero decidit & jussit *Henrici IV.* sententiam per totum regnum executioni mandari: Reclamarunt pro immunitate Ecclesiarum Episcopi duo, Apamiensis & Alectensis, Romamque appellarunt, sed mortuo Apamiensi processum est ad executionem.

1401 §. V. Hoc tempore cæpit res ferventiùs agitari. Rationes Pontificis erant: Jus Regaliæ contra Canones inductum, non esse extendendum ad Ecclesias, quæ hucusque immunes fuissent, utì nec illas, quas Rex sibi recenter subjeciisset per Victorias, quia *Concil. Lugd.* plus non dedisset, quàm consuetudo tunc induxisset. Præterea committi excessus, & à regiis non tantùm invadi fructus, sed conferri omnia beneficia, præterquam curata & præbendas Theologales. Rationes Regis fuerunt, quòd tantùm insisteret majorum suorum vestigiis, non potuisse per *Conc. Lugdun.* jus Regaliæ sex sæculis firmatum immutari: Regibus hæc deberi pro summis beneficiis in Ecclesiam, nec revocari posse privilegia remuneratoria, nisi restitutis rebus, ob quæ concessa erant: alia olim fuisse onera Episcoporum, ut vel ad bella sequerentur vel sumptus conferrent &c., hæc Regem remisisse: tertiam etiam partem fructuum remanere electis, & partem reliquam impendi ad evertendas hæreses, nec posse impendi meliùs ab ipso Pontifice: nihil à Rege novi decisum, sed sententiam latam ab *Henrico IV.*, & quidem ex judicio virorum doctrinâ ac religione celebrium, executioni mandari: nullas Ecclesias privilegio Regaliæ fuisse olim exemptas, sed tantùm interveniisse negligentiam

gentiam ſuorum anteceſſorum, Regem autem juraſſe recuperare ac ſtabilire omnia jura regni, nec poſſe ſalvâ conſcientiâ negligere. Duos Epiſcopos, maximè qui in cauſa *Janſenii* ſemper uſque ad comminationem excommunicationis ipſi Romæ contumaces fuerint, præponi non debere omnibus aliis Galliæ Epiſcopis. Adhæc quæſtionem facti tantùm eſſe, an conſuetudo illa fuerit per omnes Galliæ Eccleſias, hinc ad ſenatum Regium ſpectare reſolutionem; quæſtionem verò juris, (quales tantùm ſpectent ad forum Eccleſiaſticum) an nempe jus Regaliæ tutò poſſit à Rege poſſideri, maximè ſi pro hoc conſuetudo & privilegia pugnent, jam eſſe definitam à *Conc. Lugdun.* Replicavit Roma hæc extra rem eſſe, non impugnari privilegia data, non negari collata in Eccleſiam merita, tantùm impugnari, quòd onus Regaliæ extendatur ad Eccleſias omnium teſtimonio liberas: lædi libertatem Eccleſiaſticam exagitando & relegando Epiſcopos, qui his ſe opponant & Romam implorent: eſſe publicos in Regiis Miniſtris exceſſus &c.; ad auctoritatem Eccleſiæ ſpectare his omnibus poni modum. Interea variæ Pontificis querelæ emanarunt contra Epiſcopos Gallicanos: acceſſit excommunicatio Archiepiſcopi Tholoſani, & facultas à Papa conceſſa, ut ſanctimoniales *S. Auguſtini* prope Pariſios poſſent eligere Antiſtitam contra decretum Archi Epiſcopi Pariſienſis, qui Antiſtitam eis præfecerat. Ex his aucta eſt exacerbatio Cleri pro cauſa communi, & Pariſiis indicta Comitia.

§. VI. Poſt multas hinc inde altercationes Cle- 1402
rus Gallicanus anno 1682. edidit declarationem per 4. ſequentes propoſitiones.

I. B. Petro ejuſque ſucceſſoribus Chriſti Vicariis ipſiſque Eccleſiæ rerum ſpiritualium & ad æternam

ſalutem

salutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium à Deo traditam potestatem, dicente Domino, *Regnum meum non est de hoc mundo*, & iterum, *Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari & quæ sunt Dei Deo:* ac proinde stare Apostolicum illud, *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, non est enim potestas nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt: itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Reges ergo & Principes in temporalibus nulli Ecclesiasticæ potestati Dei ordinatione subjici, neque authoritate clavium Ecclesiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum subditos eximi à fide ac obedientia ac præstito fidelitatis Sacramento solvi posse, eamque sententiam publicæ tranquillitati necessariam nec minùs Ecclesiæ quàm Imperio utilem, ùt verbo Dei, PP. traditioni & SS. exemplis consonam omnino retinendam.

2. Sic autem inesse Apostolicæ Sedi ac Petri successoribus Christi Vicariis rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant atque immota consistant sanctæ œcumenicæ Synodi Constantienſis à Sede Apostolica comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum ac totius Ecclesiæ usu confirmata, atque ab Ecclesia Gallicana perpetuâ religione custodita decreta de authoritate Conciliorum generalium, quæ SS. 4. & 5. continentur; nec probari à Gallicana Ecclesia, qui eorum decretorum, quasi dubiæ sint authoritatis ac minùs approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilii dicta detorqueant.

3. Hinc Apostolicæ potestatis usum moderandum per Canones Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentiâ consecratos; valere etiam regulas, mores & instituta à regno & Ecclesia Gallicana recepta, Patrumque terminos manere inconcussos, atque id

perti-

pertinere ad amplitudinem Apostolicæ Sedis, ut statuta & consuetudines S. Sedis & Ecclesiarum consensione firmatæ propriam stabilitatem obtineant.

4. In fidei quóque quæstionibus præcipuas Summi Pontificis esse partes, ejusque decreta ad omnes & singulas Ecclesias pertinere ; Nec tamen irreformabile esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit.

§. VII. De hac declaratione sic statuit *Ludovicus XIV.* 23. Maji 1682., 1. Prohibuit in toto regno, etiam Regularibus in suis domibus, ne aliquid vel uni ex his articulis contrarium doceretur. 2. Statuit, ut omnes imposterum admittendi ad docendam Theologiam submitterent se ad docendos illos articulos. 3. Voluit, ut in singulis universitatibus unus obligaretur ad docendos singulis annis eos articulos. 4. Nomina eorum, qui obligabuntur unoquoque anno, voluit mitti ad Archi-Episcopos vel Episcopos vel Procuratores Generales, idque ante inchoationem studii annui. 5. Statuit, ut imposterum nullus fieret Licentiatus in Theologia vel jure, quin priùs eam doctrinam in Thesibus suis propugnasset. 6. Vult, ut Archi-Episcopi, Episcopi &c., interpositâ suâ authoritate faciant doceri eos articulos. 7. Decanis & Syndicis facultatum Theologiæ injungit, ut curent hæc ad executionem perduci, alioquin eos responsuros, quasi de delicto suo. Denique mandat hoc suum edictum ubique publicari. 1403

§. VIII. Declarationem illam Cleri annullavit *Inn. XI.* die 11. Aprilis 1682. & *Alex. VIII.* aliam edidit bullam die 4. Augusti 1690., *Inter multiplices*, &c., in qua prorsus annullat & declarat ab initio fuisse & in perpetuum fore irrita omnia, quæ à Clero Gallicano acta sunt Parisiis anno 1682. Circa extensionem juris regaliæ, circa propositiones 1404

IV.

IV. de potestate Ecclesiæ, & alia omnia, quæ quòmodocunque præjudicent libertati Ecclesiæ. Vide *Vind. Gob.* p. 1. obs. 3.

1405 §. IX. Quòd singulas propositiones attinet, certissimum est Papam habere directam potestatem in spiritualia; attamen fatendum est cum *Sfond.* l. 1. §. 1. non habere ordinariam & directam in Principes sæculares, ut eos deponat, (Quidquid sit de populo & proceribus, de quibus videri potest *Diana* post p. 10. T. 1 R. 5. & seqq.) aut ut de eorum bonis temporalibus disponat, quamvis aliqui apud *Moyam* T. 1. Tr. 6. d. 3. q 3. n. 10. oppositum tenuerint, quorum sententiam *Victoria* dicit esse manifestè falsam & confictam ad adulandum Pontifici: hinc *Inn. III.* Vir doctissimus Cap. *Pro venerabili*, Qui filii legitimi, fatetur se non habere potestatem, nempe directam, in temporalibus super Regem Galliæ; estque idem de aliis Principibus. Nihilominus habent potestatem extraordinariam & indirectam, quando ita postulat necessitas tuendæ religionis, probatque id *Sfond.* §. 2. & seqq., ex Scripturis, jure Canonico, SS. PP. Doctoribus Ecclesiæ ac cæteris AA. id communissimè asserentibus: Et à §. 17. rationes addit, solvitque objectiones; & pressiùs declarat, in quibus casibus id possit Summus Pontifex. Denique §. 20. notat censuras, quibus sententia opposita Cleri Gallicani à graviissimis DD. est affecta.

1406 §. X. Idem *Sfondratus* l. 2. latè probat Papam esse supra Concilium, idque evincit ex Scriptura & ex agnitione ipsorum Conciliorum generalium. Nec contrarium est *Conc. Constant.*, quod quotiescumque Concilii supra Papam auctoritatem extollit, semper restringit ad Concilium tempore grassantis schismatis ac incerti Papæ, utì pluribus ostendit *Sfond.* §. 2. n. 13. & §. 16. n. 1., ubi n. 2. ostendit

dit decretum *Conc. Basileensis* contrarium asserentis, esse reprobum: speciatim autem §. 8. probat appellationem à Papa ad Concilium esse frivolam & damnabilem. Seqq. §. §. eandem Papæ auctoritatem supra Concilium demonstrat auctoritate SS. PP. aliorumque DD., ac invictis rationibus: Attamen §. 14. recenset, in quibus casibus major sit auctoritas Concilii quàm Papæ; & quæ contra dicta opponuntur, solvit §. 17. & seqq. Vide dicta l. 1. n. 202. Rectè etiam probatur in *Vindiciis Gob.* p. 1. obs. 3., ad hoc, ut definitio vel declaratio Pontificis in materia fidei aut morum sit infallibilis, non prærequiri judicium Episcoporum aut consensum Ecclesiæ, sed hoc judicium & hunc consensum debere subordinari definitioni aut declarationi Summi Pontificis.

§. XI. Probat *Sfondr.* l. 4. Papam posse ex causa dispensare in omni lege Canonica; item Papæ è cathedra, quamvis extra Concilium, loquentis infallibilem esse auctoritatem quoad materias fidei & morum, probat l. 3. §. 2. & seqq., quod etiam diximus l. 1. à n. 202. 1407

CAPUT III. 1408

De statu & officio personarum sæcularium quarundam, præsertim judicialium.

DUBIUM I.

Quæ requirantur ad legitimum judicium.

RESp. Hæc tria: Primum est, Jurisdictio, sine qua sententia nulla est, & peccatur mortaliter, ùt ex D. *Thom.* 2. 2. *q.* 60. habet communis. Quare peccat Judex sæcularis, si personas aut causas merè Ecclesiasticas, ad se trahat: utì & Ecclesiasticus, si merè civiles: